

Planificarea instruirii ucenicilor contabili în cadrul firmelor de contabilitate

Dr. ec. Daniela MALEȘ

Suceava

Abstract

The process of adapting young accountancy apprentices to the workplace must consider the changes in the contemporary world, in terms of labour market trends, driven by the emergence of new generations of employees. Our study outlines the initial instruction planning directions regarding the activity of accountancy apprentices and proposes a conceptual framework for the curriculum for training young employees in accounting firms. The study was carried out in two stages: qualitative research of the work processes within the accounting firm and applied research in order to adapt the work processes to the training needs of apprentices. This paper is useful for professional accountants who hire and train interns, but also for accounting teachers, because it presents ways of adapting teaching principles to the practice of accounting firms. The research results can guide economic education graduates in terms of relevant knowledge to future employers.

Key terms: professional accountant, practical accounting training, accounting knowledge management, accountancy apprenticeship, professional accounting practice, human resources management

Termeni-cheie: profesionist contabil, instruire practică contabilă, managementul cunoștințelor contabile, ucenicie în contabilitate, practică profesională în contabilitate, managementul resurselor umane

Clasificare JEL: M41, M12, I20

To cite this article: Daniela Maleș, *Planificarea instruirii ucenicilor contabili în cadrul firmelor de contabilitate*, *CECCAR Business Review*, N° 12/2021, pp. 3-11, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2021.12.01>

⇒ Introducere

În contextul pandemiei actuale, criza sanitară a condus la schimbări majore în privința desfășurării activității curente din multe domenii. Micile firme prestatoare de servicii s-au dovedit a fi flexibile, adaptându-și procesele de lucru la condițiile create de impunerea măsurilor necesare pentru prevenirea și combaterea efectelor generate de noul coronavirus. Distanțarea socială a contribuit la orientarea activității profesionale contabile către schimbare în privința modului de comunicare cu clienții, de primire-transmitere și de arhivare a documentelor. Aceste procese de lucru au devenit preponderent electronice pentru multe firme de contabilitate. Pe de altă parte, observăm că mulți tineri care pătrund în branșa profesioniștilor contabili fac parte fie din generația Y, fie din generația Z, ambele recunoscute pentru competențele digitale avansate ale membrilor săi. Predarea ștafetei către acești tineri trebuie să țină cont de tendințele actuale.

În lume, în domeniul contabilității sunt din ce în ce mai multe opinii care pun accentul pe învățarea prin muncă, mai mult decât pe învățarea pentru muncă (Herbert *et al.*, 2021). În multe cazuri, organizarea activității

ucenicilor se poate baza pe un curriculum conceput potrivit circumstanțelor de lucru, pentru a facilita deprinderea abilităților profesionale (Billett, 2011). În educație, termenul *curriculum* are următorul sens: „demers cuprinzător/complet, dar sintetic, rezumativ, esențial, care renunță la detalii și prezintă doar ce este relevant, ceea ce este absolut necesar” (Ilie, 2005).

Considerăm că integrarea tinerilor angajați la locul de muncă oferit de un agent economic ce desfășoară activități de contabilitate ar putea fi facilitată printr-un astfel de demers. Prezentul articol trasează cadrul pentru conceperea și dezvoltarea curriculumului necesar adaptării tânărului profesionist contabil la noul loc de muncă astfel încât acesta să fie ajutat să deprindă cât mai repede abilități profesionale relevante, esențiale.

Cercetarea noastră parcurge două etape: una calitativă, din perspectivă hermeneutică, și una aplicativă, cu caracter experimental. În etapa calitativă am studiat și analizat procesele de lucru din cadrul firmelor de contabilitate în vederea adaptării acestora la necesitățile de instruire a stagiarilor. Atunci când procesele de lucru sunt cercetate din interior, de către o persoană care participă activ la acestea, în vederea explicării lor, vorbim despre o perspectivă hermeneutică, așa cum este și prima parte a prezentului studiu. Partea aplicativă constă în proiectarea, dezvoltarea și testarea unui cadru conceptual adaptat necesităților de instruire a ucenicilor contabili. Deoarece prezentăm noțiuni de interes pentru mai multe discipline (contabilitate, management și educație), considerăm că demersul nostru este unul interdisciplinar.

➔ Privire de ansamblu

A devenit deja cunoscut și acceptat faptul că tinerii care fac parte din generațiile Y și Z au deprinderi și caracteristici ale personalității diferite de generațiile precedente. Tinerii din generația Y, născuți între anii 1980 și 2001, sunt foarte adaptabili și rapizi în rezolvarea sarcinilor de lucru, cred în importanța formării continue, pe tot parcursul vieții, și consideră locul de muncă o oportunitate de dezvoltare personală, dar sunt lipsiți de răbdare (Berkup, 2014). Despre generația Z se spune că este tehnologică, socială, globală și dezvoltată, considerându-se că este cea mai conectată, inteligentă și educată generație (Sidorcuka și Chesnovicka, 2017). Alte caracteristici ale tinerilor născuți după 2000 sunt creativitatea, capacitatea de a rezolva sarcini multiple, viziunea amplă, individualismul în detrimentul muncii de echipă și preferința pentru sarcini personalizate, ieșite din tipare (Berkup, 2014).

Putem spune că aceste generații sunt deschise către procesul instructiv deoarece au beneficiat în școală de noi principii pedagogice, de o orientare didactică modernă, conform căreia mentorul, respectiv predarea, nu mai ocupă locul central, iar balanța este înclinată în favoarea învățământului formativ, centrat pe obiective.

Din perspectiva managementului resurselor umane se face distincție între învățare și instruire, ca elemente ale formării profesionale (Bădescu *et al.*, 2008):

„**învățarea** – schimbarea relativ permanentă a comportamentului apărută ca urmare a unei experiențe; [...]

instruirea – modificarea planificată și sistematică a comportamentelor, prin activități și programe de învățare ce permit individului să dobândească nivelul de cunoștințe, aptitudini și competențe necesare pentru a-și îndeplini sarcinile în mod eficient”.

Succesul procesului de instruire este determinat în mare măsură de atenția acordată planificării aferente. Proiectarea activității de instruire presupune a da răspunsuri la următoarele întrebări și a urma pașii respectivi (Ilie, 2005):

1. *Ce voi face?* Răspuns: Stabilesc obiectivele de atins prin instruire.
2. *Cu ce voi face?* Răspuns: Stabilesc care va fi materialul informațional ce va contribui la dobândirea competențelor necesare.
3. *Cum voi face?* Răspuns: Stabilesc strategia instruirii – forma de organizare, mijloacele și metodele necesare.
4. *Cum voi aprecia progresul?* Răspuns: Stabilesc dacă rezultatele instruirii corespund obiectivelor.

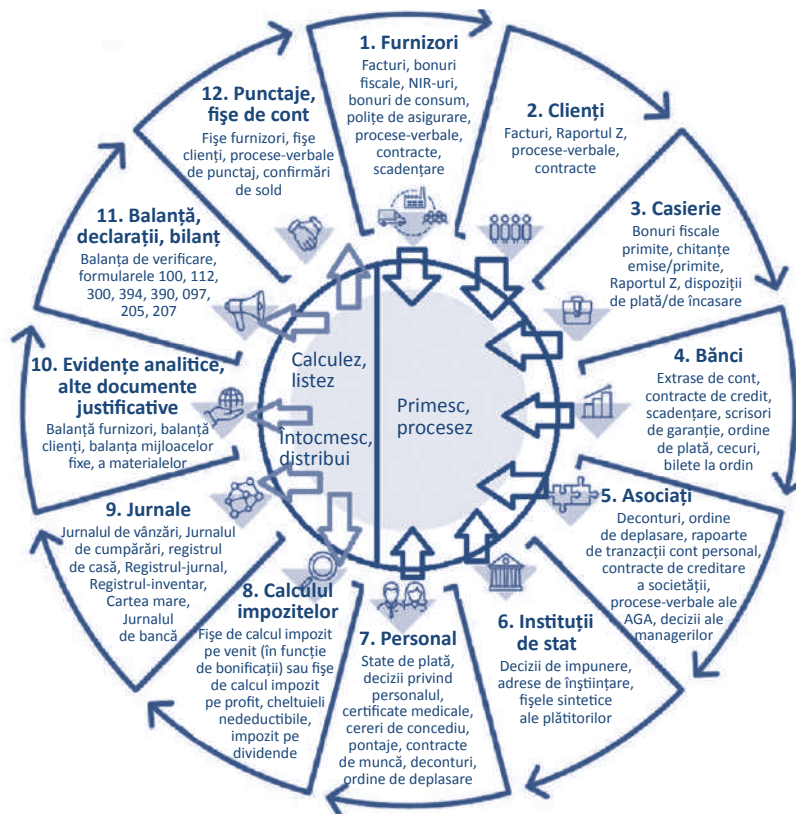
Instruirea în cadrul firmei de contabilitate trebuie să excedeze obiectivul atingerii competenței în realizarea sarcinilor curente, deoarece specificul acestei profesii impune dezvoltarea raționamentului profesional și capacitatea de învățare și dezvoltare continuă (Murphy și Hassall, 2020). Mai mult chiar, procesul instructiv trebuie abordat din perspectiva mentor-discipol, astfel încât cursanții să aibă oportunitatea de a-și forma o identitate socială relevantă în contextul locului de muncă (Herbert *et al.*, 2021).

➔ Cadrul conceptual

Problematica de soluționat este identificarea principalelor dimensiuni ale practicii contabile și transpunerea lor într-un cadru conceptual ce poate fi adaptat, dezvoltat și utilizat pentru instruirea salariaților începători. Pornim de la cele cinci principii de bază ale procesului instructiv (Merrill, 2002), conform cărora succesul instrucției apare dacă și numai dacă:

- ucenicii sunt implicați în rezolvarea unor probleme concrete, reale;
- cunoștințele deținute sunt scoase la suprafață, pentru a constitui fundamentul noilor cunoștințe;
- cunoștințele noi sunt exemplificate de mentor;
- cunoștințele noi sunt puse în practică de către începător;
- cunoștințele noi devin o parte integrantă a muncii ucenicului.

Astfel, trebuie să facem apel la cunoștințele deținute, necesare rezolvării practice a problemelor concrete, care vor fi exemplificate, aplicate și integrate în activitatea noului salariat. Acestea sunt aspectele care ne-au condus la creionarea cadrului conceptual pe care îl prezentăm în figura de mai jos.

Cadrul conceptual al curriculumului necesar adaptării tânărului profesionist contabil la locul de muncă

Sursa: Propria proiectie.

Reprezentarea grafică a cadrului conceptual pe care îl propunem ilustrează 12 concepte-cheie care vor sta la baza organizării activității tânărului ucenic:

- concepte de tip input: furnizori, clienți, casierie, bănci, asociați, instituții de stat, personal;
- concepte de tip output: calculul impozitelor, jurnale, bilanță și declarații, bilanț, punctaje-fișe de cont.

Cele 12 concepte-cheie sunt succesive, fiind sugerată ordinea recomandată pentru analiza și procesarea documentelor primite (inputuri), respectiv pentru calculul, listarea, întocmirea și livrarea documentelor rezultate (outputuri). Forma circulară a imaginii reprezintă ciclicitatea activității, având în vedere că procesele sunt reluate, în aceeași ordine, la începerea exercițiului financiar următor.

Au fost stabilite cele mai uzuale tipuri de documente, proprii fiecărui concept-cheie. Această manieră de sintetizare și clasificare ușurează evaluarea nivelului de cunoștințe deținute de ucenic și trasează direcțiile de urmat în procesul instruirii. Cadrul conceptual a fost stabilit în urma analizei documentelor unui portofoliu de opt firme înregistrate în România care activează în domeniul serviciilor, după cum se poate observa din detaliile prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1. Caracteristicile portofoliului analizat pentru stabilirea cadrului conceptual

Nr. crt.	Domeniul de activitate	Codul CAEN	Vectorul fiscal	TVA	TVA la încasare
1	Consultanță	7022	Venit	Trimestrial	Nu
2	Consultanță	7022	Venit	Lunar	Nu
3	Traduceri	7430	Venit	Lunar	Da
4	Traduceri	7430	Venit	Trimestrial	Da
5	Organizarea de evenimente profesionale	8230	Venit	Trimestrial	Da
6	Cursuri profesionale	8559	Venit	Trimestrial	Da
7	Servicii medicale	8623	Venit	Nu	Nu
8	Activități recreative	9329	Venit	Nu	Nu

Sursa: Propria proiecție.

Extinderea cadrului conceptual și adaptarea lui la noi atribute, deținute de firmele ce activează în alte domenii de activitate, va constitui obiectul unor cercetări ulterioare. Propunerea noastră ține cont de faptul că prezentarea documentelor care urmează să fie procesate sau generate trebuie făcută gradual, plecând la începutul instrucției de la cele uzuale, pentru ca pe parcurs complexitatea acestora să crească.

➔ Stabilirea obiectivelor

În educație sunt utilizate mai multe proceduri pentru definirea obiectivelor operaționale. Tehnica Landsheere presupune stabilirea următoarelor repere: persoana vizată, comportamentul observabil, performanța stabilită, condițiile de manifestare a comportamentului și criteriile care atestă performanța (De Landsheere și De Landsheere, 1979). Din această perspectivă putem stabili ca finalități ale instruirii tinerilor ucenici următoarele **obiective operaționale**:

✓ **O1.** Tânărul va fi capabil să atribuie fiecărui document categoria stabilită prin conceptul-cheie, indiferent dacă documentul este redactat în limba română sau în limba engleză, iar forma electronică a acestuia va fi corect arhivată în cadrul directorului care corespunde conceptului-cheie.

✓ **O2.** Tânărul va putea să atribuie fiecărui document articolul contabil corect, indiferent dacă documentul este redactat în limba română sau în limba engleză, cu preluarea corectă a notei contabile în aplicația software de contabilitate.

- ✓ **O3.** Tânărul va fi capabil să proceseze articolul contabil corect, fără să facă erori în privința valutei înscrise în document, cu preluarea corectă a notei contabile în aplicația software de contabilitate.
- ✓ **O4.** Tânărul va putea să proceseze articolul contabil corect, fără să facă erori legate de regimul de taxare inversă, referitor la mecanismul de simplificare a plății taxei pe valoarea adăugată, cu preluarea corectă a notei contabile în aplicația software de contabilitate.
- ✓ **O5.** Tânărul va fi capabil să identifice corect furnizorul sau beneficiarul, conform Codului fiscal, inclusiv prin verificarea VIES a firmelor din Uniunea Europeană, cu preluarea corectă a datelor în aplicația software de contabilitate.
- ✓ **O6.** Tânărul va putea să calculeze corect impozitul pe venit, luând în considerare bonificațiile legale, în cadrul unui fișier Excel.
- ✓ **O7.** Tânărul va putea să determine corect impozitul pe profit, ținând cont de cheltuielile nedeductibile, în cadrul unui fișier Excel.
- ✓ **O8.** Tânărul va fi capabil să listeze și să arhiveze, atât în format electronic, cât și în format letric, fără omisiuni, următoarele jurnale: Jurnalul de vânzări, Jurnalul de cumpărări, registrul de casă, Registrul-jurnal, Registrul-inventar, Cartea mare, Jurnalul de bancă.
- ✓ **O9.** Tânărul va putea să listeze și să arhiveze, atât în format electronic, cât și în format letric, fără omisiuni, următoarele evidențe analitice: balanță furnizori, balanță clienți, balanța mijloacelor fixe, balanța materialelor.
- ✓ **O10.** Tânărul va fi capabil să identifice din evidențele analitice soldurile pentru care sunt necesare clarificări și să le centralizeze sub forma unei situații, în cadrul unui fișier Excel.
- ✓ **O11.** Tânărul va putea să finalizeze punctaje cu furnizori și cu beneficiari, atât pe cale electronică, cât și direct cu reprezentanții acestora, astfel încât soldurile să corespundă evidențelor ambilor parteneri, iar rezultatele punctajelor să fie consemnate prin proces-verbal.

➔ Materialul informațional

Formularea obiectivelor ne ghidează în căutarea materialului informațional pe care îl vom recomanda spre studiu tânărului aspirant la profesia contabilă. O lucrare care captează și menține vie atenția încă de la început este articolul de blog *Ce spune contabilă? Mic dicționar de termeni contabili* (Domacont, 2013), o incursiune realizată într-o manieră lejeră, nonformală, printre noțiuni elementare de contabilitate.

Nivelul următor poate fi atins prin studiul articolului *Educație financiară prin recurs la contabilitate* (Lapteș, 2017), care face parte dintr-o culegere de texte, analize și studii de caz pentru studenți și antreprenori, apărută sub îndrumarea unui colectiv de profesori universitari. Lucrarea trece în revistă și definește principalele documente justificative, financiar-contabile, precum și jurnalele contabile. Pentru studiul aprofundat recomandăm *Introducere în contabilitate. Suport de curs FABBV ID în cinci pași* (Manea, 2013), care reușește să îmbine în mod armonios și atractiv cele mai importante noțiuni teoretice de contabilitate cu aplicații practice.

În cele din urmă, atenția trebuie să se îndrepte către articole care tratează la un nivel profesional ridicat situații punctuale cu care mai devreme sau mai târziu se confruntă orice truditore din branșa contabilă: *Mecanismul taxării inverse* (Stănciulescu, 2020), *Regimul de impozitare al societăților: impozitul pe profit versus impozitul pe venituri* (Stănciulescu, 2021), *Monografie contabilă și precizări de natură fiscală. Înregistrările specifice bonificației primite pentru plata până la data de 25 aprilie 2020 a impozitului pe profit și a celui pe veniturile microîntreprinderilor* (Păunescu și Popa, 2020) și *Regimul contabil și fiscal privind sponsorizarea* (Cernușca, 2020).

➔ Strategia instruirii

Putem considera că strategia instruirii reprezintă o structură procedurală, realizată prin ordonarea acțiunilor și operațiunilor instructive, în măsura în care acestea constituie metode și procedee prin care sunt transmise cunoștințe ce vor conduce la formarea de noi abilități și deprinderi (Serdenciuc, 2016).

Cu siguranță, cele mai uzuale metode, familiare tuturor de pe băncile școlilor, sunt cele expositive. În cazul nostru, expunerea îmbracă forma instructajului, care precizează și clarifică sarcinile de lucru, prin viu grai, înainte de desfășurarea activității propriu-zise. Tot în categoria metodelor expositive se încadrează demonstrația logică și explicația. Considerăm că argumentarea deductivă la care face apel fiecare dintre aceste procedee este esențială pentru înțelegerea conceptelor-cheie astfel încât în etapa inițială a instruirii să se creeze o fundație solidă pentru construcția din etapele următoare.

Algoritmizarea presupune rezolvarea problemelor într-o succesiune determinată prin intermediul unor instrucțiuni sau al unor indicații care trebuie urmate pentru ducerea la îndeplinire a acțiunilor de executat (Serdenciuc, 2016). În sprijinul metodei de algoritmizare propunem utilizarea unor situații centralizatoare privind vânzările (Tabelul 2), respectiv cumpărările (Tabelul 3), care vor familiariza tânărul profesionist cu aspectele relevante ce trebuie avute în vedere în legătură cu aceste documente.

Tabelul 2. Structura propusă pentru centralizatorul documentelor de vânzare

Denumirea clientului	Codul VIES (doar pentru clienții UE)		Factura		Tipul vânzării			Taxarea TVA		Valoarea fără TVA	TVA	Valoarea cu TVA			Cursul valutar din ziua precedentă
	Da	Nu	Nr.	Data	În țară	În UE	Export	Normală	Inversă	Lei	Lei	Lei	Euro	USD	

Sursa: Propria proiecție.

Tabelul 3. Structura propusă pentru centralizatorul documentelor de cumpărare

Denumirea furnizorului	
Plătitor de TVA	Da
	Nu
Codul VIES (doar pentru furnizorii UE)	Da
	Nu
Factura	Nr.
	Data
Tipul achiziției	Din țară
	Din UE
	Import
Taxarea TVA	Normală
	Inversă
	Autotaxare
	La încasare
Cota de TVA (%)	(19/9/5)
Valoarea fără TVA	Lei
TVA	Lei
Valoarea cu TVA	Lei
	Euro
	USD
Cursul valutar din ziua precedentă	

Sursa: Propria proiecție.

Considerăm că structurile propuse pentru cele două centralizatoare vor constitui premise solide pentru îndeplinirea următoarelor obiective stabilite pentru procesul instructiv: (O2), (O3), (O4) și (O5).

Discuția, schimbul reciproc și organizat de informații și idei (Serdenciuc, 2016), este metoda care va contribui la consolidarea și sistematizarea cunoștințelor astfel încât finalitatea procesului instructiv să fie atinsă.

➔ Rezultatele instruirii

Testarea proiectului activității instructive și a cadrului conceptual a fost efectuată pe parcursul a nouă luni, în perioada ianuarie-septembrie 2021, cu implicarea a doi stagiaari, unul în vârstă de 19 ani, absolvent de liceu cu profil tehnologic, având calificarea de tehnician în activități economice, și un economist, în vârstă de 24 de ani, absolvent al specializării Contabilitate și informatică de gestiune.

În procesul de evaluare a instruirii s-a constatat reducerea numărului de erori în îndeplinirea sarcinilor de lucru cu 60% în privința documentelor lunii septembrie față de luna februarie. Remarcăm persistența erorilor din sfera deconturilor pentru cheltuielile asociațiilor, ceea ce denotă că pentru această categorie nu există un fundament de cunoștințe solide. Este un fapt explicabil dacă avem în vedere că manualele și pregătirea din timpul școlii pun mai puțin accentul pe cunoștințele din acest domeniu comparativ cu noțiunile care stau la baza celorlalte concepte-cheie.

Apreciem că utilizarea cadrului conceptual a facilitat înțelegerea proceselor de lucru care trebuie parcurse de ucenic. În același timp, în procesul instructiv formatorul trebuie să dea dovadă de flexibilitate. Metoda discuțiilor a fost adaptată pentru a se plia preferințelor tinerei generații: operativitate, conectivitate și folosirea tehnologiilor moderne. Astfel, nu este neapărat necesar ca discuțiile să se poarte față în față. Aplicații precum Zoom, AnyDesk sau WhatsApp și-au dovedit utilitatea în perioada formării care a făcut obiectul cercetării.

➔ Concluzii

Studiul nostru subliniază necesitatea planificării procesului de instruire a tinerilor care sunt la început de carieră în profesia contabilă. Proiectarea optimă a acestui demers se realizează prin parcurgerea următoarelor etape: creionarea cadrului conceptual, stabilirea obiectivelor, configurarea materialului informațional care va contribui la dobândirea competențelor necesare, stabilirea metodelor și procedeele necesare procesului instructiv și evaluarea gradului de îndeplinire a obiectivelor la sfârșitul perioadei de formare.

Cercetarea de față este utilă profesioniștilor contabili care doresc să devină mentori pentru tinerii salariați din acest domeniu, dar și profesorilor care predau contabilitate, deoarece prezintă modalități de adaptare a principiilor didactice la practica firmelor de contabilitate. Absolvenții învățământului economic care vor parcurge acest articol vor descoperi care sunt principalele direcții pe care se înscrie interesul viitorilor angajatori.

Prezentul studiu propune un cadru conceptual al curriculumului ce poate fi utilizat pentru instruirea tinerilor ucenici în firmele de contabilitate care au în portofoliu societăți comerciale ce activează în sfera serviciilor. Dezvoltarea și implementarea unui cadru conceptual pentru curriculumul necesar adaptării tânărului profesionist contabil la locul de muncă presupune stabilirea unor concepte-cheie și atribuirea celor mai uzuale tipuri de documente fiecărui concept. În această etapă este importantă delimitarea conceptelor input, corespunzătoare documentelor care sunt permise spre procesare, de conceptele output, ce grupează documentele care rezultă în urma procesării.

Obiectivele instruirii trebuie formulate astfel încât să cuprindă comportamentul observabil dezirabil și condițiile de manifestare a comportamentului, să stabilească nivelul de performanță avut în vedere și criteriile care atestă performanța. În cadrul strategiei instructionale și-au dovedit utilitatea următoarele metode: instructajul, demonstrația logică, explicația, algoritimizarea și discuția.

Planificarea procesului de instruire a stagiariilor contribuie la optimizarea cunoașterii organizaționale în măsura în care atât ucenicul, cât și mentorul dau dovadă de flexibilitate și adaptabilitate la noutățile tehnologice.

Bibliografie

1. Bădescu, A., Mirci, C., Bögre, G. (2008), *Managementul resurselor umane: manualul profesionistului*, Editura Brumar, Timișoara, http://ns2.islavici.ro/articole/Managementul_Resurselor_Umane%20-%20curs.pdf.
2. Berkup, S.B. (2014), *Working with Generations X and Y in Generation Z Period: Management of Different Generations in Business Life*, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, vol. 5, nr. 19, pp. 218-229, <https://www.richtmann.org/journal/index.php/mjss/article/view/4247>.
3. Billett, S. (2011), *Learning in the Circumstances of Work: the Didactics of Practice*, *Éducation & didactique*, vol. 5, nr. 2, pp. 125-146, <https://journals.openedition.org/educationdidactique/1251#tocto2n3>.
4. Bogasiu (Anton), I.-R., Ardeleanu (Trifu), N. (2021), *Advantages and Disadvantages of Digitalisation in Accounting*, în *European Integration – Realities and Perspectives – The Youth of Today – The Generation of the Global Development. Proceedings*, vol. 16, nr. 1, Danubius University of Galați, pp. 294-299.
5. Cernușca, L. (2020), *Regimul contabil și fiscal privind sponsorizarea*, *CECCAR Business Review*, nr. 2, pp. 19-29, <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/regimul-contabil-si-fiscal-privind-sponsorizarea-a11/>.
6. Cernușca, L., Csorba, L.M. (2020), *Competențe profesionale și transversale în domeniul contabilității (I)*, *CECCAR Business Review*, nr. 8, pp. 3-14, <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/revista/2020/09/numar-8/8/>.
7. Cernușca, L., Csorba, L.M. (2020), *Competențe profesionale și transversale în domeniul contabilității (II)*, *CECCAR Business Review*, nr. 9, pp. 3-10, <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/competente-profesionale-si-transversale-in-domeniul-contabilitatii-ii-a64/>.
8. Coetzer, A., Susomrith, P., Ampofo, E.T. (2020), *Opportunities to Participate in Formal and Informal Vocational Learning Activities and Work-Related Outcomes in Small Professional Services Businesses*, *Journal of Vocational Education & Training*, vol. 72, nr. 1, pp. 88-114, <https://ro.ecu.edu.au/ecuworkspost2013/7803>.
9. De Landsheere, V., De Landsheere, G. (1979), *Definirea obiectivelor educației*, traducere C. Urmă, Editura Didactică și Pedagogică, București.
10. Delfino, G.F., Van der Kolk, B. (2021), *Remote Working, Management Control Changes and Employee Responses During the COVID-19 Crisis*, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, vol. 34, nr. 6, pp. 1376-1387, <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/AAAJ-06-2020-4657/full/html>.
11. Drewery, D.W., Sproule, R., Pretti, T.J. (2020), *Lifelong Learning Mindset and Career Success: Evidence from the Field of Accounting and Finance*, *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, vol. 10, nr. 3, pp. 567-580, <https://doi.org/10.1108/HESWBL-03-2019-0041>.
12. Faragalla, A., Tiron-Tudor, A., Stanca, L. (2020), *The Women in the Audit Profession – Key Highlights Regarding Gender Entrepreneurship in Romania*, *Audit Financiar*, vol. 18, nr. 1(157), pp. 145-153, http://revista.cafr.ro/RevistaDetalii_RO?CodArticol=9631.
13. Frumușanu, N.M., Marin (Zgardan), A.-M., Martin, M. (2020), *The Impact of COVID-19 Pandemic on the Activity of the Professional Accountant*, *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*, vol. 20, nr. 2, pp. 922-931, <https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/ENG/wpcontent/uploads/2021/03/Section%205/19.pdf>.
14. Gherman (Bursuc), M., Grosu, V. (2021), *Percepția tinerilor practicieni din domeniul contabil asupra practicii profesiei contabile în contextul globalizării și digitalizării la nivel internațional*, în *Conferința Științifică Internațională Studențească, ISSC 2021 – „Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători”*, ediția a V-a, *Culegere de articole științifice*, Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău, pp. 186-194, https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789.1/69/Culegerea%20de%20articole_Conf%2011-12.03.21.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
15. Handoyo, S., Anas, S. (2019), *Accounting Education Challenges in the New Millennium Era*, *Journal of Accounting Auditing and Business*, vol. 2, nr. 1, pp. 35-46, <http://jurnal.unpad.ac.id/jaab/article/view/20429>.

16. Hasanudin, M., Budiyo, I., Asrori, M. (2019), *Model Development of Accounting Internship Efforts in Dealing Industrial Revolution 4.0*, *Dinamika Pendidikan*, vol. 14, nr. 2, pp. 155-167, <https://journal.unnes.ac.id/nju/index.php/DP/article/view/22758>.
17. Herbert, I.P., Rothwell, A.T., Glover, J.L., Lambert, S.A. (2021), *Does the Changing World of Professional Work Need a New Approach to Accounting Education?*, *Accounting Education*, vol. 30, nr. 2, pp. 188-212, <https://doi.org/10.1080/09639284.2020.1827446>.
18. Hernandez-de-Menendez, M., Escobar Díaz, C.A., Morales-Menendez, R. (2020), *Educational Experiences with Generation Z*, *International Journal for Interactive Design and Manufacturing*, nr. 14, pp. 847-859, https://www.researchgate.net/profile/Ruben-Morales-Menendez/publication/343356700_Educational_experiences_with_Generation_Z/links/5f4cf91d92851c6cfd0efd2b/Educational-experiences-with-Generation-Z.pdf.
19. Ilie, M.D. (2005), *Elemente de pedagogie generală, teoria curriculum-ului și teoria instruirii*, Editura Mirton, Timișoara, <https://ccdph.ro/wp/wp-content/uploads/2020/05/ilie-marian-elemente-de-pedagogie.pdf>.
20. Lapeș, R. (2017), *Educație financiară prin recurs la contabilitate*, în M. Gündör (coordonator), *Cultura financiară, spiritul antreprenorial și educația inovativă. Culegere de texte, analize și studii de caz pentru studenți și antreprenori*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, pp. 195-210, https://www.researchgate.net/profile/Radu-Morutan/publication/323286697_Eliminarea_cash-ului_din_viata_de_zi_cu_zi_Agonie_sau_extaz/links/5a8c302f458515b8af97f3ce/Eliminarea-cash-ului-din-viata-de-zi-cu-zi-Agonie-sau-extaz.pdf#page=196.
21. Manea, C.L. (2013), *Introducere în contabilitate. Suport de curs FABBV ID în cinci pași*, Academia de Studii Economice din București, <https://www.scribd.com/document/229144507/Introducere-n-Contabilitate-Suport-Curs-ID-FABBV-1>.
22. Merrill, M.D. (2002), *First Principles of Instruction*, *Educational Technology, Research and Development*, vol. 50, nr. 3, pp. 43-59, <https://mdavidmerrill.files.wordpress.com/2019/04/firstprinciplesbymerrill.pdf>.
23. Murphy, B., Hassall, T. (2020), *Developing Accountants: From Novice to Expert*, *Accounting Education*, vol. 29, nr. 1, pp. 1-31, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09639284.2019.1682628>.
24. Păunescu, M., Popa, A.F. (2020), *Monografie contabilă și precizări de natură fiscală. Înregistrările specifice bonificației primite pentru plata până la data de 25 aprilie 2020 a impozitului pe profit și a celui pe veniturile microîntreprinderilor*, *CECCAR Business Magazine*, nr. 17-18, <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/monografie-contabila-si-precizari-de-natura-fiscala-inregistrarile-specifice-bonificatiei-primite-pentru-plata-pana-la-data-de-25-aprilie-2020-a-impozitului-pe-profit-si-a-celui-pe-veniturile-microintreprinderilor-a6236/>.
25. Serdenciuc, N.L. (2016), *Teoria și metodologia instruirii*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
26. Sidorcuka, I., Chesnovicka, A. (2017), *Methods of Attraction and Retention of Generation Z Staff*, în *CBU International Conference Proceedings 2017*, vol. 5, pp. 807-814, <http://dx.doi.org/10.12955/cbup.v5.1030>.
27. Stănciulescu, E. (2020), *Mecanismul taxării inverse*, *CECCAR Business Review*, nr. 8, pp. 45-52, <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/mecanismul-taxarii-inverse-a61/>.
28. Stănciulescu, E. (2021), *Regimul de impozitare al societăților: impozitul pe profit versus impozitul pe venituri*, *CECCAR Business Review*, nr. 8, pp. 37-44, <https://www.ceccarbusinessreview.ro/ro/regimul-de-impozitare-al-societatilor-impozitul-pe-profit-versus-impozitul-pe-venituri-a151/>.
29. Domacont (2013), *Ce spune contabilă? Mic dicționar de termeni contabili*, <http://domacont.ro/ce-spune-contabila--mic-dictionar-de-termeni-contabili/28.html>.